

GJENNOMGANG AV PELTSDYRNÆRINGEN

LMD, februar 2013
(versjon 06.02.2013)

Innhold

1. Sammendrag	3
2. Innledning	5
3. Pelsdyrholdets historikk	5
3.1 Revsevl	6
3.2 Minkavl	6
3.3 De nordiske landene	6
4. Global pelsproduksjon	667
5. Norsk pelsdyrnæring	8
5.1 Omfang	889
5.2 Økonomi og verdiskaping	9910
5.3 Betydning som del av landbruk/næringsgrunnlag i distriktene	11
5.4 Økonomiske tilskudd fra staten	13
5.5 Pelsdyrnæringens markedsutjevningsfond	14141614
6. Naturmangfold og miljø	151616
6.1 Rensning og naturmangfold	151616
6.2 Artsallvarsikring	16161216
7. Dyrevelferd	171714
7.1 Generelt om dyrevelferd - hva er det?	171714
7.2 Kønnskapsgrunnlag/velferdsindikatorer	181819
7.3 Årsaker til motstand mot pelsdyrhold	20
7.4 Dyrevelferdsmessige utfordringer og styrker ved pelsdyrhold	202021
7.4.1 Støttrusler, fangst og håndtering	23232323
7.4.2 Bur og oppstallingsforhold	24242424
7.5 Kønnskapsbehov	26262624
8. Regelverkutvikling og status i Norge	27272996
8.1 Historikk for regelverkskrav knyttet til dyrehelse og dyrevelferd	27272996
8.2 Ny dyrevelferdsforskrift fra mars 2011	28282996
8.3 Offentlig tilsyn og egenkontroll i næringen	29292927
9. Internasjonalt regelverk for pelsdyrhold (europeiske/vestlige land)	30303228
9.1 Oversikt over regelverk for hold av pelsdyr i EØS-land	31313228
9.1.1 Sverige	32323428
9.1.2 Danmark	33333528
9.1.3 Finland	33333528
9.2 Oversikt over land som har innført forbud mot hold av pelsdyr	34343528
9.3 Oversikt over regelverk i andre, vestlige land	35353728
10. EVENTUELL STYRT utvikling av norsk pelsdyrhold	35353728
10.1 Juridiske forhold	35353728
10.2 Praktisk gjennomføring	35353728

1. SAMMENDRAG

Pelsdyrproduksjonens omfang og verdiskaping

Den norske pelsproduksjonen stiger om lag 1 pst. av den globale produksjonen av minkskinn og om lag 4 pst. av den globale produksjonen av reveskinn. Det er om lag 270 bruk med pelsdyr i Norge. Nettoverdien av den norske pelskinnproduksjonen var i 2011 om lag 317 mill. kroner. Samlet sysselsetting i primærproduksjon, fôreproduksjon, organisasjoner og tilgrensende næringer er av NILF anslått til ca. 300 årverk. Verdien av pelsdyrnæringen er med basis i en kapitaliseringsrente på 4 pst. og en årlig verdiskaping på 215 mill. kroner anslått til 5,4 mrd. kroner.

Det er beregnet at pelsdyrnæringen genererte en næringsinntekt på vel 700 000 kroner pr. årverk i 2011. For å gi grunnlag for pelsdyrhold også i distriktene, gis det støtte til frakttjening av pelsdyr tilsvarende 23,2 mill. kroner. Av dette er 5,4 mill. kroner kompensasjon for merpris på kraftfôr i Norge. I tillegg kan pelsdyrprodusenter motta avløserfrikudd, investeringsfrikudd og restestøtte på samme vilkår som andre husdyrprodusenter.

Årsaker til motstand mot pelsdyrhold

Pelsdyrnæringen har vært gjenstand for særlig negativ oppmerksomhet de siste årene. Bakgrunnen har dels vært avsløringer av grove regelbrudd i flere virksomheter. Samtidig har dyrevernorganisasjoner gjennom flere år ført systematiske kampanjer for å få lagt ned næringen. Motstanden mot pelsdyrhold er dels ideologisk motivert og dels basert på faglige forhold ved pelsdyrholdet.

Naturmangfold og miljø

Etter å ha rømt fra pelsdyrfarmar, har mink etablert seg i naturen med livskraftige bestander i alle deler av landet.

Dyrerettssituasjonen i Norge og internasjonalt

Enkelte land har forbyddt hold av en eller flere dyrearter for produksjon av pels, eller stilt så strenge krav at slik produksjon har blitt ulønnsom. Slike tiltak er med ett unntak innført i land med svært begrenset omfang av den aktuelle produksjonen. I desember 2012 besluttet det nederlandske parlamentet å forby hold også av mink fra og med 2024. Nederland er i dag blant verdens fire største produsenter av minkskinn.

Juridiske rammer for en evt. avvikling

I gjennomgangen drøftes også juridiske forhold ved, og økonomiske konsekvenser av, en eventuell beslutning om styrt avvikling av norsk pelssdyrhold. [REDACTED]

Dersom det skulle være aktuelt å forby pelssdyrhold, bør også spørsmålet om forbud mot innport av pelssprodukter utredes nærmere. [REDACTED]

Omstillingsmuligheter ved vedtak om avvikling

Mer enn halvparten av alle pelssdyrprodusenter har verken andre husdyr eller areal. Blant de øvrige pelssdyrprodusentene er det flere kombinasjoner med sau og noe storfe, som utnytter arealressursene til disse produksjonene. Pelssdyrprodusentene har ingen eller seg selv alternativt arbeid. [REDACTED]

2. INNLEDNING

I Meld. St. 9 (2011-2012) anfører regjeringen at virksomheten i pelsdyrbransjen er omstridt i Norge, og at regjeringen vil foreta en egen gjennomgang av næringen og komme tilbake til Stortinget om saken.

Denne gjennomgangen bygger i hovedsak på offentlig tilgjengelig informasjon. Det er innhentet en vurdering fra Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) *Perspektiver på pelsdyrbransjen i dagens og fremtidens Norge*. Videre har Mattilynet bidratt med informasjon om dyrevelferdregelverk for pelsdyrhold i en del andre land. Norsk Pelsdyrblad har også stilt en del materiale til rådighet, blant annet om den globale pelsproduksjonen og en analyse de har innhentet fra Oslo Economics. Departementet har også mottatt innspill fra Dyrevelferdssaken.

3. PELS DYRHOLDETS HISTORIKK

Skin og pels er blant historiens eldste bekleddingsmaterialer, og har vært spesielt viktig for at folk skulle kunne bo i kaldere strøk av verden. Jakt, fangst og handel med pels har lange tradisjoner både i Europa og i Nord-Amerika, og ingen annen handelsvare kan føres lenger tilbake i tid. I utgangspunktet besto handelen av skinn fra jakt og fangst, og pelsen var ettertraktet vare. Pelsverket fra Norden var et av de mest betydningsfulle byttemidlene allervide i det tidligste handelsnettverket i Europa. På det amerikanske kontinentet ble pels tidlig brukt som byttemiddel mellom indianere og europeere.

Utviklingen av jaktloven og skoring i folketalet førte etter hvert til at presset på villevende pelsdyr ble stor, og etterterskjen kunne ikke lenger dekkes. Tanken på å oppdrette pelsdyr i fangenskap for å sikre en jevnere tilgang på skinn kom opp i flere land, blant annet i Sverige og Norge, fra midten av 1800-tallet. De første forsøk med oppdrett både av rev og av mink ble gjort i Nord-Amerika. Charles Dalton fra Canada regnes som grunnleggeren av nådagens pelsdyravl. Det var de eventyrlige prisene på sølvreviskinnet på verdensmarkedet som var drivkraften. Etter år 1900 begynte den planmessige avlen å skyte fart, mest i Canada og USA. Norden og særlig Norge fulgte etter med avlsarbeidet, både med sølvrevavl bygget på avlsdyr fra Amerika og med blårevavl med utgangspunkt i villfangede dyr fra arktiske strøk. Senere ble det også innført mink for oppdrett i Norge.

Etter hvert kom også fredning og begrensninger på fangst av ville pelsdyrarter til å bety mye for motivasjonen for å drive oppdrett av de mest ettertraktede pelsdyrene. Det er derfor nå kun en mindre andel av den totale handelen med pels som kommer fra villevende individer.

De første pelsdyrproduksjonene holdt dyrne i innhegninger som minnet om dyrenes naturlige omgivelser i vill tilstand. Dette medførte imidlertid en rekke problemer med smittestoff og hadde negativ effekt på bl.a. pelsens farge.

Overgangen til å holde dyrene i bur med nettinggulv og under tak, førte med seg en revolusjon i pelsdyravl og ble helt avgjørende for det omfanget pelsproduksjonen fikk etter hvert.

3.1 Revavl

En av de første som gikk i gang med revavl i Norge var Godtfred T. Paglestad fra Bjerkreim i Rogaland. Til å begynne med fanget eller kjøpte han rødrev og korsrevulper som han holdt i innhegning og føret fram til pelsing. Senere kjøpte han en øy i Boknafjorden hvor han slapp både rødrev, korsrev, hvitrev og blårev som ble føret, men ellers levde i halvvil tilstand. De første valpene kom trolig i 1905.

Grosserer Arne Christensen i Fredrikstad importerte de første sølvrevene fra Canada i 1913 og grunnla den norske revavlen etter kanadisk mønster. En mutasjon fra sølvreven, platinaressen, innledet en ny epoke i Norge og i hele verdens pelsdyravl.

Revavlen hadde stor framgang helt til den kulminerte i 1939 og avtok for alvor etter 1945. Da revavlen var på sitt høyeste var Norge verdens største produsent av revskinn. Det var ca 20 000 pelsdyrgårder i Norge. De fleste hadde bare noen dyr, og avlen ble drevet som en del av husdyrproduksjonen på vanlige gårdsbruk rundt omkring i landet. Førkrapphet i kjølvannet av 2. verdenskrig og endring i motebildet førte til reduksjon av revavlen i alle land. Etter 1980 har det igjen vært en økt interesse for langhåret pelsverk, der norsk blårev har vært den aller mest ettertraktede.

3.2 Minkavl

De første forsøkene på minkoppdrett skal ha vært gjort rundt 1870 i Canada, og både i USA og i Canada var man i gang med slikt oppdrett før 1900. Antall minkgårder økte fra 1905 og storer, men skjøt fart for alvor først i 1925. USA var lenge den største minkprodusenten, men ble mot slutten av 1960-årene forbigått av de nordiske landene. Moderne minkavl bygger overalt på dyr som stammer fra den amerikanske villminken. Minkskinn kan produseres over langt større levetider enn rev, som bare kan produseres i et forholdsvis kaldt klima.

3.3 De nordiske landene

Pelsdyravl i de nordiske landene har holdt følge opp gjennom årene, selv om omfanget har vært noe forskjellig. Finland og Sverige kom litt senere i gang med revavl enn Norge. I Danmark fikk revavlen aldri større omfang. Asken der har vesentlig omfattet mink. Sverige var det første landet i Norden som la om til vesentlig minkavl og har gjennomgående hatt færre og større pelsdyrgårder.

4. GLOBAL PELSPRODUKSJON

Rev (blårev (*Lynx lagopus*) og sølvrev (*Lynx europaeus*)) og mink (*Nosonion Mustelinus*) er de viktigste dyreartene som holdes for pelsproduksjon globalt, og de eneste

som holdes i norsk pelsdyravl. Bilerer er fargevarianter av fjellreven, mens sølvrev er fargevarianter av rødreven.

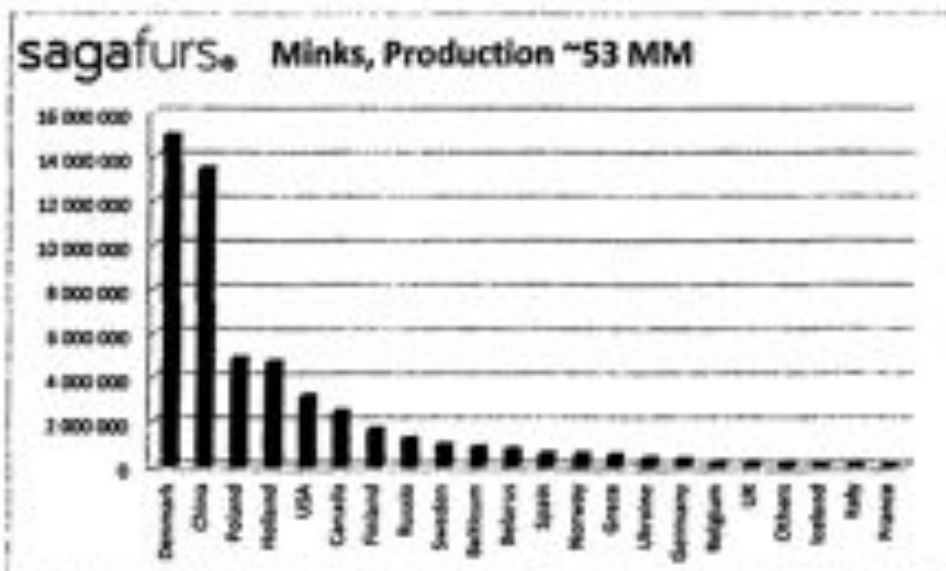
Internasjonalt foregår det også noe produksjon av pels fra blant annet luder, chincilla og mårhund.

Det foreligger ingen nøyaktig statistikk over verdensproduksjonen av skinn fra pelsdyrgårder. De nordiske landene har det beste statistiske materialet, ettersom det meste av skinnet her omsettes av organisasjonens egne auksjonsfirmaer, og det finnes offentlig statistikk over eksporten.

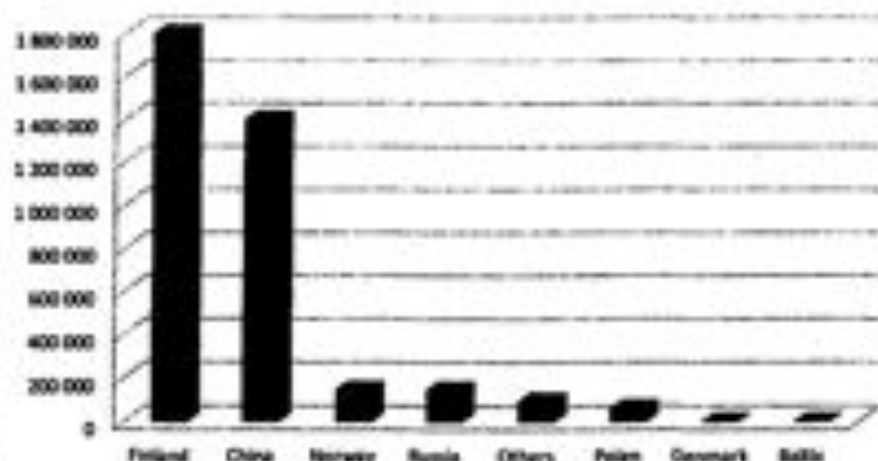
ScanFurs anslår den globale produksjonen av minkskinn i 2012 til om lag 53 mill. skinn. Danmark og Kina er de klart største produsentene med henholdsvis 28 og 25 pst. av totalproduksjonen. Nederland og Polen har hver om lag 9 pst. av den globale produksjonen av minkskinn. Den norske produksjonen utgjør om lag 1 pst. av samlet produksjon av minkskinn.

For reveskinn anslår ScanFurs den globale produksjonen til 3,7 mill. skinn pr. år. Finland og Kina er de suverent største produsentene med om lag 87 pst. av totalproduksjonen. Den norske produksjonen utgjør om lag 4 pst. av samlet produksjon av reveskinn.

I følge British Fur Trade synssetter pelsindustrien globalt mer enn 1 million mennesker på fulltid. Detaljomsetningen av pels var i 2000 på drøyt 14 mrd. USD.

sagafurs[®] Foxes, Production ~3,7 MM

5. NORSK PELSEDYRNÆRING

Det er om lag 270 oppdrettere av pelsdyr i Norge i dag. Oppdrett drives både som selvstendig næringsvirksomhet og som tilleggsmærking til annen landbruksvirksomhet. I hovedsak er oppdrettsvirksomheten organisert som enkeltpersonforetak, men det er også noen aksjeselskaper.

Tall for arbeidsforbruk er relativt usikre, men NILF har i sine beregninger kommet fram til 216 årverk i 2010 og 206 årverk i 2011. Det skjer en betydelig strukturregjoning og effektivisering i produksjonen. Arbeidsforbruket i primærproduksjonen av pelskind kan derfor anslås til 200 årverk.

Arbeidsforbruket med produksjon og frakt av pelsdyrfor kommer i tillegg til arbeidet i pelsdyrfarmene. Sysselsettingen i forproduksjon og frakt er beregnet å stige i alt 60 årverk. Innenfor organisering, foreningsvirksomhet, avlsarbeid, markedsutførelses tiltak og faglige tiltak innenfor Norges pelsdyrslag er det anslått 20 årverk. Dette gir totalt 280 årverk før eksterne effekter på veterinærtjenester, avlsarbeid, forskning, utstyrsleverandører med mer.

5.1 Omfang

Det er oppdrettere av pelsdyr i 17 av landets fylker, med Rogaland og Sør-Trøndelag som de to største. De seks største fylkene målt etter antall oppdrettere har 80 prosent av alle oppdrettere.

Tabellen nedenfor viser pelsdyr og pelsdyrgårder fordelt på fylke. Antallet er basert på søknad om avlensertifikat for 2012, dvs. antall bruk og dyretall pr. 31.12.2011.

Tabell 3.1 Fylkesfordeling av antall bruk og antall tisper av rev og mink.

	Brak med mink	Mink- tisper	Minktisper per bruk	Brak med rev	Reve- tisper	Revetisper per bruk
Østfold	3	5 300	1 767	1	240	240
Akershus	1	30	30	1	105	30
Bilmark	10	7 570	757	12	3 199	267
Oppland	10	6 284	628	26	7 874	303
Buskerud	0	0	0	5	667	133
Vestfold	2	1 185	583	2	342	171
Telemark	6	6 274	1 046	3	120	40
Aust-Agder	1	260	260	5	636	127
Vest-Agder	3	2 001	667	3	287	96
Rogaland	57	96 762	1 171	7	992	142
Hordaland	0	0	0	4	668	167
Sogn og Fjordane	6	6 160	1 027	25	4 026	161
Møre og Romsdal	6	2 250	375	16	2 597	162
Sør-Trøndelag	2	1 460	730	67	20 329	303
Nord-Trøndelag	8	5 143	643	6	1 531	255
Nordland	3	1 555	518	3	1 940	647
Troms	0	0	0	2	302	151
Finmark	0	0	0	0	0	0
Landet	118	112 214	951	188	45 855	244

Sammenlignet med året før, har antall minktisper økt med ca. 10 000 dyr, mens bestanden av rev er praktisk talt uendra. Antall gårder med mink har økt med fire, mens antall revegårder er redusert med 13.

De fleste pelsdyrprodusentene driver med enten mink eller rev. 84 har bare mink, og 154 bare rev. 34 av 272 pelsdyrbruk har både mink og rev.

5.2 Økonomi og verdiskaping

Produksjon av pelskinn

Nettverdien av den norske pelskinnproduksjonen har etter år 2000 ligget på mellom 200 og 300 millioner kroner årlig. Jf tabell 3.2. I 2011 var verdien 317 mill. kroner, og prognosene for 2012 viser ytterligere økte inntekter.

Tabellen nedenfor er basert på data fra Jordbrukets totalregnskap fra Budsjettutvalget for Jordbruket (BFJ, 2012). Kostnader med salg av skinn, omsetningsavgift, samt løn- og utbetalinger til/Era Markedsutjevningfondet er regnet inn.

Tabell 3.2. Utviklingen i produksjon av skinn og omsetningsverdi ¹⁾

	Minkskinn		Verdi 1000 kr	Reveskinn		Verdi 1000 kr	Sam.pelsdyr	
	Stk	Kr/skinn		Stk	Kr/skinn		Skinn	Verdi
2000	328 680	221	72 557	390 368	484	188 798	729 051	261 355
2001	276 830	218	60 406	445 991	581	259 188	721 921	319 582
2002	302 419	198	60 749	359 506	515	185 239	691 925	250 968
2003	372 751	199	74 211	340 084	421	143 016	712 835	217 227
2004	360 507	227	85 433	353 594	490	192 554	714 181	247 987
2005	265 800	234	62 015	327 942	454	148 386	592 942	210 401
2006	306 800	284	122 807	358 335	495	177 289	754 325	289 894
2007	473 800	202	95 447	262 519	427	112 036	739 519	267 483
2008	425 800	223	148 900	221 178	550	127 157	666 178	275 157
2009	485 800	196	124 219	202 032	486	98 480	687 032	232 679
2010	514 800	208	151 985	215 273	586	128 203	729 273	278 288
2011	471 800	252	185 806	241 820	924	221 121	632 820	316 927

1) Etter fradrag for omsetningsavgift og salgskostnader, samt justert for uttak/tilførsel fra markedsføringsagenter

Produksjon og frakt av pelsdyrfler

Produksjon av fler til oppdrettsaktiviteten skjer i egne ferkjækkene. Ferkjækkene er organisert som andels- eller samskirkelag eid av oppdretterne. Det var seks slike ferkjækkene i Norge i 2011, som er to færre enn i 2008:

- Pelsdyrfler Hamar BA (Hamar kommune, Hedmark)
- Fjellfler BA (Oppdal kommune, Sør-Trøndelag)
- Valdres Pelsdyrfler A/L (Vestre Slidre kommune, Oppland)
- Rogaland Pelsdyrflerlag A/L (Hå kommune, Rogaland)
- Midt-Norsk Fler BA (Trondheim kommune, Sør-Trøndelag)
- Varteig Pelsdyrflerlag BA (Rakkestad kommune, Østfold)

Råvarene i flerproduksjonen er fiskeavfall (35-40 prosent), restavfall fra slakterier (35-40 prosent) og karbonhydratkruttfler (10-15 prosent). Resten er vann. Råvareleverandørene (slakteri og fiskeforedlingsbedrifter) leverer råstoffet ferskt, syrekonservert eller froset til ferkjækkene.

Samlet omsetning for disse anleggene i produksjon og frakt av pelsdyrfler var om lag 125 mill. kroner i 2010. Tilskuddet fra staten til produksjon og frakt av fler var 23,5 mill. kroner, slik at næringens ferkostnader kan beregnes til ca. 101,5 mill. kroner.

Verdiskaping

Verdiskapingen i primærproduksjonen har NILF beregnet med utgangspunkt i samlet inntekt fra salg av skinn på 317 millioner i 2011, og en total ferkostnad på ca. 100 mill. kroner. Basert på regnskapsdata er det lagt til grunn at ferkostnadene utgjør 64 pct. av de totale kostnadene i næringen. Totale kostnader blir da 158 mill. kroner (101,4/0,64=158). Verdiskapingen i primærproduksjonen for 2011 blir etter dette 199 mill. kroner (317-158). Regnet per årverk i primærproduksjonen (200) blir

verdiskapingen da 772 000 kroner. Vedlegg til kapital i nærings kommer til fratrekk fra verdiskapingen.

Oslo Economics (2012) har anslått verdiskapingen til 175-210 millioner for 2011. Der tas det innledende utgangspunkt i totale inntekter på 350 mill. kroner i 2011 som inkluderer salgavgifter og innbetalinger til markedsutjevningfondet. Salgsavgifter vil komme som inntekt for Oslo skattekontor, og blir tatt hensyn til ved vurdering av verdiskaping i organisasjonsvirksomheten. Netto innbetalinger til markedsutjevningfondet, ca. 27 mill. kroner i 2011, er ikke tatt med i denne utregningen. Tallet er derfor å oppfatte som en mer langsiktig verdibrudd for nærings i en situasjon med varierende skattepriser.

Verdiskapingen i tilindustrien er anslått til 35 mill. kroner. Videre kommer verdiskaping i Norges pelshyrerlag (NPA), noe i landbruks organisasjoner og i offentlig forvaltning, samt andre ringvirkninger.

NILF har ut fra dette beregnet samlet årlig verdiskaping i norsk pelshyrerlag til å ligge på ca. 215 mill. kroner. Med en samlet sysselsetting på ca. 300 årverk, utgjør verdiskapingen over 700 000 kroner per årverk.

5.3 Betydning som del av landbruk/næringsgrunnlag i distriktene

Tabell 3.1. viser antall produsenter og dyretall fordelt på fylker. Den distriktmessige betydning kan også illustreres gjennom en fordeling etter sone for BA-sentralitet (I mest sentral, 5 minst). Dette fremgår av oppstillingen nedenfor.

Tabell 3.3. Antall produsenter og antall tisper etter BA-sentralitet

Sone	Bruk	Oppdrett av mink			Oppdrett av rev			
		Tisper	Tisper/bruk %	%	Bruk	Tisper	Tisper/bruk %	
1	58	67 697	1167	60	28	6 035	216	13
2	18	12 539	698	11	18	4 490	249	10
3	21	12 684	634	11	40	11 113	278	24
4	12	10 300	858	9	93	23 071	248	50
5	9	8 774	975	8	9	1 146	127	2
	118	112 234	951	100	188	45 855	244	100

Mersteparten av minken, 60%, er i sone 1. Resten fordeler seg nok så likt på de andre sonene, men mest i sone 2 og 3.

For rev er situasjonen en annen, da halvparten av revetigene er i sone 4, og omkring en fjerdedel i sone 3. Resten finnes i sone 1 og 2, mens det praktisk tatt ikke er oppdrett av rev i sone 5. Produksjon av rev har ut fra dette en vesentlig større distriktspolitisk betydning enn mink.

Av 272 pelshyrerbruk, var det 123 som også søkte om arealtilskudd i 2011 (se tab 3.4 (areal pr. 31.7.11)). Det vil si at 149, eller godt over halvparten ikke driver annen husdyrproduksjon, og heller ikke driver eget areal. Statistikken viser ikke hvor mange av disse som eventuelt leier bort sitt jordbruksareal til andre, da det er de som

disponerer arealet som søker om tilskudd. Disse må likevel ha tilgang til spredeareal for husdyrgjødsel, og har da enten leid spredeareal, eller har tilgang på eget areal som er bortleid.

Tabell 3.4. Oversikt over pelssdyr, jordbruksareal og annet husdyrhold

	Antall		Antall pelssdyrtiper*	melko ku	Bruk med	
	Pelssdyrbruk	Daa/bruk			ammeko	sau
Østfold	2	130	906			
Akershus	1	2 960	114	1	1	1
Hedmark	9	203	2 607		1	5
Oppland	15	163	5 170	2	2	7
Buskerud	1	290	100			1
Vestfold	1	154	215			
Telemark	1	154	273		1	
Aust-Agder	2	129	322			1
Vest-Agder	4	91	883	1		1
Rogaland	25	234	6 826	12	2	14
Hordaland	4	210	668	1	1	3
Sogn og Fjordane	20	108	3 932	7		13
Møre og Romsdal	8	161	1 371	6		1
Sør-Trøndelag	22	179	6 068	5	1	7
Nord-Trøndelag	7	326	1 198	1	3	1
Nordland	0					
Trøndelag	1	303	2			1
Finland	0					
Landet	123	206	30 665	38	12	56

*1 mestipe = 3,3 mestiper.

I gjennomsnitt hadde pelssdyrbrødrene 206 dekar jordbruksareal og knapt 250 pelssdyrtiper. Sau er det vanligste husdyret i tillegg til pelssdyr. Nesten halvparten av kombinasjonsbrukene (40%) har sau i tillegg. Knapt 30 % har melko ku, og rundt 10 % har ammeko.

Det er en tendens til at melk drives på litt større bruk (snitt 280 daa) og i kombinasjon med storfe (50%), mens rev drives på mindre bruk (snitt 189 daa) i kombinasjon med sau (50%). Pelssdyrbruk uten areal er noe større enn gjennomsnittet.

Utalelser fra landbruksrådgivning i Oppland, Agdenes, Midtre Gauldal, Meldal og Rensbu antyder at 41 av 57 bruk med pelssdyr ikke er på egen gard, dvs. at bare 16 pelssdyrbruk er på gårdsbruk (Notat fra Dyreverntilsynet datert 3.06.2011). Dette korresponderer bra med oppgavene for Sør-Trøndelag som viser at 45 av 67 bruk med pelssdyr i dette fylket ikke hadde eget areal.

5.4 (Ikke)vennlige tilskudd fra staten

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

Arløserstilskudd

Pelsdyrproduksjonen er definert inn under norsk landbrukspolitikk, og som annet husdyrhold har produsentene rett på tilskudd til avløsning for ferie og fritid. Dette er en ordning som refunderer faktiske dokumenterte lønnskostnader opp til et tak pr. foretak. I 2012 var taket på 66 600 kroner.

Tilskudd til avlsarbeid

Norges Pelsdyrallianse mottar tilskudd fra bevilgningen over kap 1150 post 77 for å fremme målrettet og effektiv avl innenfor pelsdyræringen og til drift av genbanken. Det legges også vekt på oppfølging av målene i St.meld. nr.12 (2002-2003) om dyrhold og dyrevelferd med strengt utvalg for tillitsfullhet overfor mennesker, og at NPA i samarbeid med forskningsmiljøer finner frem til tester som gir pålitelige resultater og er anvendelige ute i farmene. De siste årene har tilskuddet utgjort 0,9 mill. kr. pr. år.

Investeringsstøtte

Pelsdyrholdet kan også ta del i de generelle landbrukspolitiske tiltakene med investeringsstilskudd og rentestøtte. Investeringsstilskuddet kan utgjøre inntil 30 % av godkjent kostnadsoverslag, og fordeles av Innovasjon Norge ut fra gitte kriterier. Rentestøtten har som formål å redusere kapitalkostnadene (rentekostnader) for lån til investeringer til landbruksformål opptatt både i private banker og i Innovasjon Norge. Det ble ikke gitt investeringsstøtte til pelsdyrholdere i 2008 og 2009, mens NILF har beregnet gjennomsnittlig støtte over 4 år til 0,6 mill. kroner, mens samlet rentestøtte i 2012 er beregnet til 0,5 mill. kroner.

5.5 Pelsdyræringens markedsutjevningsfond

Pelsdyræringens markedsutjevningsfond er ikke en tilskuddsordning men en mulighet for avsetning til fond med skattefordel. I motsetning til de øvrige landbruksproduksjoner henter pelsdyræringen det alt vesentlige av sine inntekter gjennom salg av skinn til verdensmarkedets priser. Skinnprisene kan variere betydelig mellom år av slike årsaker som moter, klima og økonomisk utvikling i store kjøperland.

Gjennom markedsutjevningsfondet kan norske pelsdyrproduktorer inngå avtale med Markedsutjevningsfondet om at oppnådde priser over et visst nivå settes inn på deres konto i fondet. Medlemmene i fondet kan på tilsvarende måte få et tillegg opp til en fastsatt grense dersom skinnprisene ligger under et visst nivå (trekke på fondet). Medlemmer av fondet trenger ikke ha positiv saldo for å kunne trekke på fondet. På den måten blir inntektene utjevnet, skatt kan bli utsatt eller noe lavere over tid dersom man gjennom dette begrenser toppskatt. Formålet med ordningen er å jevne ut inntekter i en produksjon der prisene varierer betydelig, samt å gjøre det mulig å starte opp produksjon også i en periode da prisene er lave. Det kan sikre nødvendig rekruttering.

Tidligere stilte staten en garanti for negativ saldo i fondet med inntil 60 mill. kroner, men denne ble avviklet for en del år siden. Nå er det bare Norges Peisdyrslag som er garantist for fondet. De seneste årene med gode skinnpriser, har det blitt innbetalt betydelige beløp til markedsutjevningfondet. Pr. 31.12. 2011 var det 215 medlemmer som til sammen hadde til gode om lag 112 mill. kroner i fondet.

Tabell 3.5. Inns- og utbetalinger til markedsutjevningfondet, omsetningsavgift og salgavgift, 1 000 kroner

År	Tilslag sum	Omsætn. avgift	Sels-avgift	Markeds-utjevning	Bonus i utbetaling	Heimeforbruk	Netto sum*	Brutto sum**
2000	277 220	4 851	10 137	-15 016	6 609	7 530	262 305	291 359
2001	352 627	6 171	10 635	-29 362	4 779	8 574	318 382	365 980
2002	268 730	4 703	9 549	-15 180	4 046	7 644	290 988	280 420
2003	214 463	3 753	9 484	5 534	3 850	6 617	217 227	224 930
2004	258 713	5 821	9 616	-5 354	2 677	7 428	247 987	268 818
2005	217 051	4 884	8 361	-6 363	5 625	7 332	230 401	230 008
2006	301 780	3 018	10 035	-9 791	2 671	8 289	289 896	312 740
2007	219 134	2 192	8 914	-6 464	3 006	2 873	207 483	225 053
2008	287 976	2 880	9 584	-5 817	2 027	3 434	275 257	283 437
2009	234 705	2 347	11 018	6 880	1 500	2 529	232 679	239 164
2010	307 914	3 079	9 934	-11 777	1 050	4 155	278 268	313 129
2011	348 882	3 489	8 163	-27 244	1 550	5 391	316 817	351 829

*Bruttosum minus omsetningsavgift og salgavgift plus innbetaling til markedsutjevningfond

** Tilleggssum + utbetaling til bonusfond i og heimeforbruk.

Omsetningsavgift og salgavgift er også trukket fra i det som kalles nettosummen i tabellen. Salgsavgifter dekker kostnader med salg og kommer til inntekt hos aksjonsforretningen som sorterer og selger skinnene. Omsetningsavgifta kreves inn etter samme prinsipp og formål som de øvrige landbruksproduksjoner som er omfattet av omsetningsloven. Midlene blir nyttet til faglige tiltak overfor produsenter, salg fremmende tiltak, forskning, korringcenter, samt administrasjon.

Det er nettobeløpet som betraktes som et mål på den varige verdiskaping, og som er lagt til grunn i de senere beregninger.

6. NATURMANGFOLD OG MILJØ

6.1 Røttning og naturmangfold

Amerikansk mink (*Neovison Mustela vison*) regnes som en fremmed skadelig art i Europa og Norge. Den oppgis å være årsak til nedgang i bestanden av flere andre arter. Etter å ha rømt eller blitt sluppet ut fra peisdyrfarmer har den etablert seg i naturen med livskraftige bestander i alle deler av landet.

I følge *Fremmede arter i Norge – norsk svarteliste 2012* er det anslagsvis 20.000 forvildede mink som påfører skade på naturmangfoldet. Bestanden av bakke- og halebakkende vass- og sjøfugl rammes særlig sterkt, i følge Direktoratet for

naturforvaltning. Men det er også funnet negative effekter av mink på smågnagerbestander, frok, edelkreps og på elvebestander av ørret.

Forskriften krevet at anlegg hvor pelsdyrfusene ikke er lukket med tette yttervegger fra golv til tak, skal ha inngjerding som sikrer mot rømming og inntrenging av fremmede dyr som kan skade eller skremme pelsdyrene. Pelsdyrfus som er lukket med tette yttervegger fra golv til tak, skal i tillegg ha utgangsdørne ha sluse som sikrer mot rømming.

FNs konvensjon om biologisk mangfold forplikter Norge til å hindre innføring av, kontrollere eller utrydde fremmede arter som truer økosystemer, levevibrader eller andre arter.

6.2 Avfallsresirkulering

Pelsdyrfôr er et viltôr som i stor grad baseres på råvarer av organisk materiale som er et avfallsprodukt fra slakterier innen husdyr, oppdrettslak og fiskeri.

Tabell 3.6. Sammensetning av råvarer til pelsdyrfôr i 2011

	Prosent	Mengde, tonn	Pris, kr pr kg	Verdi, tusen kr
Avskjær meier fôr	28	12 880	1,1	14 168
Avskjær fisk fôr	5	2 300	0,5	1 150
Lakseskruller	8	3 680	0,1	368
Fiskebøl	1	480	6,1	2 928
Fiskehull	20	9 200	0,2	1 840
Slakterfall storfe og svin	12	5 520	0,3	1 700
Fugtebøl	6	2 760	1	2 760
Slakterfall fjør	1	480	0,2	96
Slakterfall	1	480	2,5	1 200
Kjøttkvalitet	12	5 520	2,4	13 248
Viltkvalitet	0,1	46	27	1 242
Vann	5,9	2 734		0
Råvareverdi		46 000		41 584

Fôret er spesialfôr til pelsdyroppdrett, og kan ikke benyttes til annet husdyrhold.

Råvareverdien av pelsdyrfôret i 2011 var på om lag 42 mill. kroner før fraktkostnad. Noe av råvarene kan også benyttes til produksjon av kjøttfôr og biomasse, mens for en del er alternativet destruksjon. Fra Norge eksporteres en også en del av råvarene til produksjon av pelsdyrfôr i Danmark.

Fôrproduksjonene til pelsdyrnæringen bruker avkapp og avskjær fra oppdrettsnæringen. Tilgangen av denne råvaren kan øke ettersom fiskefløter i større

grad erstatter rundfisk. Avkapp fra lakseslakting kan ikke benyttes i fôrblandinger til laks, men kan trolig brukes til andre fiskerarter dersom disse blir vanlig som oppdrettsfisk. Selvdød fisk skal generelt ikke nyttes i fôrblandinger til matfisk, men kan nyttes til pelodyr. Spesielt revener klarer å fordøye slikt avfall. I Norge har kyllingproduksjonen ekspandert sterkt i de siste årene, og økende volum avfall fra kyllingslakting har blitt tilgjengelig for pelodyrfor.

[REDACTED]

[REDACTED]

[REDACTED]

7. DYREVELFERD

[REDACTED]

[REDACTED]

STANDARD
2 #FILE
SIDER

18 + 19

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

[Redacted]

7.4 Dyrevelferdsmessige utfordringer og styrker ved pelsdyrhold

7.4.1 Gjennomgang i SL-meld. nr. 12 (2003-2003)

Situasjonen i pelsdyrmeriet ble gjennomgått og drøftet i Stortingetsmelding nr. 12 (2003-2003) Om dyrehold og dyrevelferd (Dyrevelferdsmeldingen). Her ble det pekt på både positive og negative kjennetegn ved norsk pelsdyrmeriet ut fra hensynet til dyrevelferd.

Positive forhold som ble nevnt i denne meldingen var:

- Næringen hadde utarbeidet en handlingsplan for dyrevelferd som på flere områder gikk lenger enn forskriften, og det var etablert et system for kvalitetsstyring.
- Dyrene var gjennomgående ved god fysisk helse.
- Tisper og avkorn ble holdt sammen i cirka to måneder.
- Dyrene ble avlivet på farmen.

Meldingen fremholdt også at næringen stod overfor en rekke utfordringer:

- Pelsdyr ble holdt i nettingbur
 - Pelsdyr hadde innskrenket bevegelsesfrihet og liten mulighet for å utøve annen normal atferd, herunder sysselsetting og sosiale relasjoner
 - Behov for å utrede andre driftsformer
- Frykt og stressbelastning
 - Bedre forhold mellom dyr og rakter
 - Behov for gjennestred
 - Avl for tamhet
 - Livdyrstillinger
 - Brunstkontroll og inseminasjon, der dyrene var fiksert
 - Innlåsing av rev med tang
 - Restriktiv fôring
- Relativt høy valpedødelighet hos rev, valpedrap var vanlig
- Dyrevelferd må vektlegges i avl
 - Avl på store dyr (finsk rev) medførte funksjonelle problemer
 - Oppdrett av mutanter og hybrider burde vurderes i en velferdssammenheng
- Vanzålgang måtte sikres hele året
- Avlving av mink med CO₂ var ikke tilstrekkelig utredet ut fra hensynet til dyrevern

Departementet understreket i meldingen at velferden for pelsdyrene måtte forbedres vesentlig i et framtidig pelsdyrhold sammenlignet med dagens driftsformer.

Departementet foreslo at gjeldende regelverk skulle gjennomgås med sikte på å sikre at rev skulle holdes i driftssystemer som:

- gav større mulighet for bevegelse og mulighet til å utvikle normal atferd
- berøket dyrenes nærmiljø vesentlig slik at dyrene kunne stimuleres til utforskning og aktivitet
- gav mulighet for skjul hele året
- gav dyrene oversikt over omgivelsene og ønsket sosial kontakt med andre dyr

Driftssystemene skulle oppfylle disse målene innen 10 år.

Departementet foreslo også disse tiltakene:

- Avstiltak og stell måtte fremme tilstøffe dyr, og avl måtte ikke fremme arvelige defekter

defekter

- håndtering av dyrene måtte kunne skje uten unødig bruk av tungsredier
- situasjoner som representerte en stor belastning for dyrene, og som ikke var helt nødvendige for driften, for eksempel livdyrstillinger, måtte forbyes

Når det gjelder minsk foreslo LMD at regelverket skulle bli gjennomgått, og at det i regelverket skulle bli presiserte, at minsk skulle holdes i driftssystemer som bedre ivaretok dyrenes adferdsbehov. Videre skulle nærmiljøet bli beriket ved større areal og en innredning som stimulerte til utforskning og aktivitet. Driftssystemene skulle oppfylle disse målene innen 10 år.

Andre tiltak som ble fremhevet var:

- Situasjoner som representerte en stor belastning for dyrene, og som ikke var helt nødvendige for driften, for eksempel livdyrstallinger, skulle forbyes.
- Alternative avlvingemetoder burde bli utredet.

Departementet sammenfattet dyrevelferdsmekklingsens krav til endringer i regelverket for hold av pelsdyr slik:

Styret veileder for rsv og minsk ved en gjennomgang av eksisterende regelverk med sikte på driftssystemer som bedre dekker dyrenes adferdsbehov. Nye krav skal være ivertatt innen 10 år.

Departementet anførte videre at dersom det ikke ble oppnådd vesentlige avismessige forbedringer med hensyn til dyrenes mentale helsestand i løpet av en tårperiode, burde det vurderes å avvikle pelsdyrholdet.

Ved Stortingets behandling av meldingen viste komitéberetningen (alle unntatt SV) i Innst. Nr. 226 (2002-2003) til at det i meldingen ble foreslått å gi næringen ti år på å gjøre driftssystemene enda bedre, bl.a. ved at systemene gav større mulighet for bevegelse og utvikling av normal adferd, samt at dyrenes nærmiljø måtte berikes vesentlig slik at dyrene ble stimulert til utforskning og aktivitet, og gav mulighet for såjøl hele året og ønsket kontakt med andre dyr. Komiteen viste også bl.a. til at det ble foreslått at håndtering av dyr måtte skje uten unødig bruk av trangsmåtter, samt at livdyrstallinger måtte forbyes. Komiteens mindretall, medlemmene fra SV, ønsket avvikling av pelsdyroppdrett fra og med 2013.

7.4.2 Oppfølging av St. meld. nr. 12 (2002-2003)

Den forskriften om hold av pelsdyr som gjaldt da stortingsmeldingen ble behandlet, hadde overgangstid fram til 1. januar 2009 der driften var i strid med forskriftskravene. En del av de utfordringene som ble pekt på i St. meld. nr. 12 (2002-2003), ble fulgt opp gjennom regelverkskrav som trådte i kraft ved utløpet av overgangsperioden.

Forskriften stilte bl.a. krav om at:

- pelsdyr skulle ha tilgang til gjenstander som kunne stimulere til naturlig aktivitet
- pelsdyr skulle ha tilsyn og stell minst en gang i døgnet på en måte som påleste dyrene minst mulig uro og frykt. Forskriften pekte også på

betydningen av hyppig positiv kontakt med dyrene for å øke graden av tilføyelighet

- pelsdyr skulle ha en kasse eller annen innretning hvor dyret kunne søke skjul
- fryktsomme dyr skulle ikke brukes i avl og avlsplasser skulle vektlagge fremgang på tamhet m.v.
- innfangning og håndtering skulle seje på en slik som malte, og bruk av nakkestang til innfangning av rev skulle unngås så vidt mulig

Pelsdyruttstillinger ble forbudt i 2009 gjennom endring av den gamle pelsdyrforskriften FOR-1998-09-20-001, j. forskrift om endring i forskrift om hold av pelsdyr, FOR-2008-08-25-054, som trådte i kraft 1. januar 2009.

7.4.3 VKM og anbefalinger

7.4.3.1 Generelle betraktninger

På basis av de dyrevelferdsutfordringene som ble omtalt i Stortingsekklingen, ba Mattilynet om en risikovurdering av dyrevelferd for pelsdyr fra Vitenskapskomiteen for mattrygghet (VKM) 21. juni 2007. Denne ble avgitt 11. juni 2008 (ISBN-978-82-8083-243-7).

I denne vurderingen konkluderte VKM med at velferden for rev og mink som holdes i standard produksjonsmiljø i samsvar med gjeldende regelverk, er adekvat og ikke forårsaker risiko for lidelse i nevneverdig grad for gjennomsnittsindividet, når man sammenligner med andre landbruksdyr.

VKM sa videre at det er behov for mye forskning knyttet til velferd for pelsdyr, og at konklusjoner må trekkes med forsiktighet. De viste imidlertid til at to rapporter har konkludert med at helheten i dyrevelferd for rev og mink er bedre enn for svin og verpehøns.

VKM pekte imidlertid på flere modifikasjoner i oppstillingsforhold og stellrutiner som ville forbedre velferden for rev og mink ytterligere.

7.4.3.2 Stellrutiner, fangning og håndtering

VKM-rapporten fra 2008 omtalte en rekke områder der velferden kan bedres. Rev som blir holdt i virksomheter med normal standard og i henhold til regelverket, anses ikke å være utsatt for spesiell fare for lidelse. Avsmeslig utvelgelse av dyr som er trygget på mennesker, vil bedre velferden. Hos mink er faren for lidelse ved stell og håndtering relativt liten.

Stress og frykt ved håndtering kan reduseres gjennom regelmessig håndtering og godbiter for å skape en positiv relasjon mellom dyrene og mennesker, i tillegg til avlanselig utvelgelse av trygge dyr.

Professor i etologi ved UMB, Bjarne Braastad, mener det er mulig å redusere fryktnivået hos pelsdyr overfor mennesker i løpet noen få generasjoner. Avl for tilnede dyr som ikke er aggressive mot andre dyr, hyppig positiv kontakt med dyrene samt unslatelse av bruk av nakketang ved flytting av dyr er dyrevelferdsiltak som er underbygget av forskning i etologi. En bedring i velferden i dyreholdene krever også høy kompetanse hos dyreeierne, noe som er i tråd med kravene i dyrevelferdslovens bestemmelser.

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

2.4.3.2 Bær og oppstallingsforhold

Rev og mink holdes i nettingbur uten mulighet til å tilfredstille naturlige behov for å grave eller bade.

Vitenskapskomiteen for mattrygghet (VKM) pekte i sin rapport fra 2008 på at dyrene ikke er i stand til å utføre basal bevegelsesatferd. Fullvoksen rev og mink avviser ikke

nettingsgulvet når de har valgmuligheter. Tilgang til et fast underlag kan forbedre velferden på visse områder, men svekke den på andre.

I rapporten anbefalte VKM flere tiltak knyttet til bur- og oppstallingsforhold som ville bedre velferden. Mer tilgjengelig plass for dyrene legger i større grad til rette for normal leksterd og berikning av miljøet, noe som ville være positivt for dyrevelferden. I den nye forskriften om hold av pelsdyr fra 2011 stilles krav som vil føre til noe større og mer innholdsrike bur, slik at dyrene får noe mer stimuli enn i dagens bur.

VKM beskriver pelsdyrene som i noen grad domestisert (tilpasset et menneskelig miljø). Det er lett å selekttere rev og mink for tamhet over noen generasjoner, slik som innbærer at varigheten av artenes liv i fangenskap ikke lenger skal er noen god velferdsindikator. Hvor domestisert et dyr fremstår, er et resultat av både genetisk tamhet og individuelle erfaringer med de menneskene som steller dyrene. Ved å kombinere avlsarbeid og god stell, kan dyrenes frykt reduseres (VKM-rapport av 11. juni 2008; ISBN: 978-82-8082-243-7).

EU's vitenskapskomite har påpekt at mink og rev i svært liten grad er domestisert og at de derfor er som ville dyr å regne. Vitenskapskomiteen for mattrygghet (VKM) konkluderte i sin rapport om pelsdyr med at pelsdyrene er rovdyr med mange naturlige behov som ikke kan tilfredstilles i dagens driftssystemer. Reven har bl.a. et naturlig behov for å grasse og minken har bl.a. et naturlig behov for å bade.

Pelsdyrene er naturlig fryktsomme dyr, og det er derfor viktig at det oppnås en forverlig tamhetsgrad både gjennom avl og sosialisering hvis det skal kunne regnes som akseptabelt å holde dem som produksjonsdyr. VKM stiller fast at avl kan bedre dyrevelferden gjennom redusert fryktnivå overfor mennesker. Avl for tillitsfullhet og tamhet vil sammen med sosialisering av dyrene kunne bidra til en vesentlig bedre dyrevelferd hos pelsdyr. Forskning viser at mindre fryktsomme dyr også har større reproduksjonssuksess enn fryktsomme dyr. Det er viktig at avlsarbeidet som hittil er gjort videreføres og intensiveres for å oppnå mer tillitsfulle dyr, jf. dyrevelferdsmeldingen. I tillegg er det viktig at det på annen måte arbeides for å sosialisere dyrene i tilstrekkelig grad.

En lynnekartlegging av norske pelsdyr i 2011 viser at om lag 40 pst. av norsk oppdrettsrev er så tillitsfulle at de spiser i nærheten av et fremmed menneske. Sammenligning med tall fra 2004 indikerer at det har vært en viss økning i revens tillitsfullhet overfor mennesker i denne perioden, både hos sønnev og blårev, men mest markert hos blårev. For mink viser resultatene at 37 pst. av valpene er nysgjerrige i nærheten av mennesker, 34 pst. har ambivalent respons, mens 28 pst. er fryktsomme. Kun 0,2 pst. av mink i den norske populasjonen er aggressive (Østevland og Siltveit Rød, 2012).

I ovennevnte kartlegging ble det brukt de samme standarder som benyttes i den europeiske velferdsvurderingsprotokollen for pelsdyr (Welfar). Tallene for mink er i

relativt godt samsvar med tilsvarende resultater fra danske undersøkelser (Hovland og Sletsvold-Raa, 2012).

En spesiell utfordring i pelsdyrholdet er også at dyrene går i nettingbur over bakken. Driftsformer som kanskje ville gi økt velferd for dyrene med tanke på plass og utøvelse av naturlig adferd, kan imidlertid gi så store utfordringer med eksempelvis parasitter og skitten pels, at de blir ulevesomme.

1.5 Kunnskapsbehov

Det er behov for forskningsbasert kunnskap på en rekke områder knyttet til velferd for pelsdyr. Mangel på dokumenterte alternative driftsformer utenom nettingbur vanskeliggjør etter Mattilensets opplysning en vesentlig forbedring av dyrevelferden slik Stortingetsmelding 12 (2003-2004) om dyrhold og dyrevelferd etterlyste.

I desember 2010 ble det innvilget et nytt prosjekt på rev og dyrevelferd ved Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap ved UMB. Prosjektet, som ble startet opp i januar 2011, er av fire år og tre måneders varighet. Det ble totalt bevilget 7,04 mill kr, hvorav 49% ble finansiert av forskningarkivet og 51% av Norges Pelsdyrreiselag. Prosjektet som har tittelen "Sosial og fysisk miljøberikelse for søvrevvalper – effekter av underlag, avvenningsalder og sosial kontakt på valpens atferd og velferd" (NFR nr. 208080), vil omfatte flere av de punktene som trekkes frem som sentrale med hensyn til behov for mer kunnskap, derunder riktig avvenningsalder for rev, kunnskap om sosial oppstilling av spesielt søvrevvalper frem til pelsing, samt gode løsninger på gub til revvalper. I

tillegg skal det være noen forsøk i Finland der det studeres/har blitt studert hold av reveteipe sammen med mer enn en valp.

Prosjektet "Sosial og fysisk miljøberikelse for sølvrevvalper – effekter av underlag, avrenningsalder og sosial kontakt på valpens atferd og velferd" omfatter ian rev i bur. Ifølge forsker Anne Lene Hosland ved UMB har det blitt gjort en del forsøk på alternativ oppstalling av rev, men gruppeoppstalling av fuser viser seg vanskelig pga aggresjon og redusert fruktbarhet.

[REDACTED]

[REDACTED]

8. REGELVERKSUTVIKLING OG STATUS I NORGE

8.1 Historikk for regelverkskrav knyttet til dyrehelse og dyrevelferd

De første regelverkskrav om pelsdyr i Norge går tilbake til 1939. Da fikk man alminnelige bestemmelser om valpesjuka hos hund og hos pelsdyr i fangenskap. Med hjemmel i Lov om tiltak mot dyresjukdommer fra 1962 (husdyrloven)ble det i 1967 fastsatt forskrifter med krav om vaksinerings av pelsdyr i fangenskap. Forskriften ble revidert en rekke ganger og hadde som formål å forhindre utbrudd av sjukdom i pelsdyrbesetninger. I 1985 kom det egne bestemmelser som skulle forebygge spredning av smittsomme sjukdommer ved kunstig sædoverføring hos rev.

De første bestemmelser av dyrevelferdsmessig art på pelsdyr ble gitt i 1971 som en egen forskrift om avlving av hund og katt, og av pelsdyr i fangenskap. Forskriften var hjemlet i lov om avlving av husdyr og tamrein fra 1929. Loven regulerte slik avlving for å hindre lidelse hos dyr og var en forløper til dagens dyrevelferdslov.

I 1990 ble det vedtatt en anbefaling om hold av pelsdyr under Konvensjonen om beskyttelse av produksjonsdyr i Europarådet. Anbefalingen ble revidert i 1999.

Den første norske forskriften om dyrevelferdsmessige krav til hold av pelsdyr kom i 1998. Den bygget på Europarådsanbefalingen, men hadde visse strengere nasjonale bestemmelser.

8.2 Ny dyrevelferdsforskrift fra mars 2011

I mars 2011 fastsatte Landbruks- og matdepartementet en ny forskrift om hold av pelsdyr, med strengere krav til hold. Forskriften (FOR 2011-03-17-296) trådte i kraft 1. mai 2011. Formålet med forskriften er å fremme god velferd og respekt for pelsdyr ut fra hensyn til disse dyrenes egenart.

Mattilsynet arbeidet utkast til forskrift på oppdrag fra Landbruks- og matdepartementet som en oppfølging av St. meld 12 (2010-2011) Om dyrehold og dyrevelferd.

Rapporten *Risikoavbedring vedrørende velferd hos dyr holdt for pelsproduksjon* av juni 2008 fra Vitenskapskomiteen for mattrygghet var det viktigste grunnlaget for de foreslåtte velferdsforbedrende tiltakene.

De viktigste tekniske dyrevelferdsforbedrende tiltakene som følger av den nye forskriften, er:

- krav om fleksible oppstallingssystemer
- frosthitt og automatisk drikkevannsanlegg
- utvidet krav til minsteareal til rev
- sikjerpede krav til berikning av miljøet
- liggebylle til mink og hellerig skjul til rev

For pelsdyrhus og innretninger som er bygget før 1. mai 2011, er det gitt overgangstid for en del av bestemmelsene til 1. januar 2015. Dette gjelder bl. a. krav om frosthitt og automatisk drikkevannsanlegg. Bestemmelser om minstekrav til gulvareal for visse kategorier rev trer i kraft 1. januar 2018.

De viktigste driftsmessige forbedringstiltakene i forskriften er krav om:

- kompetanse for hold og avlving av dyr
- mulighet til ønsket sosial kontakt mellom dyr
- at det bare skal brukes friske, robuste og tilfidsfulle dyr i avlen;
- at det kun unntaksvis skal benyttes fikseringsutstyr ved håndtering og håndtering så langt mulig skal foregå for hånd
- strengere krav til fôring blant annet for å forebygge overvekt

Bestemmelser om kompetanse om hold og avlving, samt bestemmelser vedrørende kontroll av og varslingsinstrumenter på elektrisk avlvingssystemer og innretninger med gass til avlving, trådte i kraft 1. desember 2012.

Ny forskrift om avlving av dyr trådte i kraft 13. januar 2013. Den inneholder en egen bestemmelse om avlving av pelsdyr, hvor det blant annet stilles krav om kompetansebevis for avlving, krav til utforming av avlvingssystemer og krav til måling av gasskonsentrasjon og strømstyrke, j. avlvingforordningen (forordning EF nr 1099/2009).

4.3 Offentlig tilsyn og egenkontroll i næringen

Statens dyrehelsetilsyn og senere Mattilsynet har hatt ansvar for å føre tilsyn med pelodyrholdet ut fra dyrevelferdsberøyn, siden den første dyrevelferdsforskriften for pelodyr kom i 1968.

Pelodyrnæringen var en av de første næringer som startet opp arbeid med en egen handlingsplan for dyrevelferd, samt eget kvalitetsutviklingsarbeid (KSP).

De siste årene har dyrevelferdstiltakene blitt intensivert, både av Mattilsynet og næringen.

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

[Redacted text block]

Skjerpet egenkontroll i næringen

Norges Pelsdyrslag har på anmodning fra departementet iverksatt flere tiltak for å bedre egenkontrollen og styrke selvtilliten i næringen. Dette omfatter

- o obligatorisk sertifiseringsordning fra 1. januar 2012 med ekstern revisjonsordning. 264 pelsdyrgårder hadde høsten 2012 gyldig sertifikat
- o helsetjeneste for pelsdyr med regelmessige veterinærbesøk i farmene (3 obligatoriske besøk av veterinær skal gjennomføres i gitte perioder)
- o Pelsdyrslaget kan pålegge ytterligere veterinærbesøk ved behov
- o Pelsdyrslaget har i 2012 holdt 16 kurs i dyrevelferd rundt om i Norge

Om lag 100 veterinærer har vært aktive i pelsdyrnæringens helsetjeneste i 2012. I følge Norges Pelsdyrslag vurderte veterinærene dyrevelferden til å være meget bra på besøksstidspunktet i 86 - 91 pst. av revholdene og i 82 - 87 pst. av minnholdene (noe årstidsvariasjon i resultatene). På øvrige gårder ble dyrevelferden vurdert som bra. Ingen av veterinærene karakteriserte dyrevelferden som mindre bra.

9. INTERNASJONALT REGELVERK FOR PELS DYRHOLD (EUROPEISKE/VESTLIGE LAND)

Hold av pelsdyr i EØS-området omfattes av direktiv 96/58/EC om velferd for dyr som holdes for produksjonsformål. Direktiv 93/119/EC om velferd for dyr ved slaktning eller avlaving, og fra 1. januar 2013 forordning (EF) nr. 1099/2009 (avlavingsforordningen), inneholder bestemmelser om avlaving av pelsdyr på farmen. Transport av pelsdyr reguleres av forordning (EF) nr. 1/2005 om beskyttelse av dyr under transport og tilknyttede aktiviteter.

De land som har signert Europaparlamentsbefalingen for hold av pelsdyr, er forpliktet til å gjennomføre denne i nasjonal lovgivning eller administrativ praksis. De fleste EØS-landene har ikke nasjonalt særregelverk for hold av pelsdyr og heller ingen vesentlig

produksjon. De store pelsgrosserene i Nord-Europa har imidlertid nasjonalt
særregelverk.

9.1 Oversikt over regelverk for hold av pelsdyr i EØS-land

SHADDEE
3 HELF SIDER

32+33+34

--	--

9.3 Oversikt over regelverk i andre, vestlige land

Land	Regelverk for pelsdyrhold	Arter som holdes og omfang av produksjon
Sveits	Kravene til hold er så omfattende/strengt at produksjonsformen er ulønnsom. Mink må holdes i innbegging og bl.a. ha tilgang til minst 1 kvrm. stort vannbasseng	Ingen
Canada	Nasjonalt og regionalt lovverk, «Codes of practice» (bransjestandarder) for mink og rev. Retsingelinjer (utarbeidet av næringen) for chinchilla.	Hovedsakelig mink (2,5 mill. skinn) og sølvrev, litt chinchilla. Pelsproduksjon foregår i nesten hele landet.
USA	Inet nasjonalt og lite delstatlig regelverk. Næringen har bransjestandarder og sertifiseringsordninger.	Hovedsakelig mink (1,2 mill. skinn), men også rev, karin, chinchilla, bobcat (Ljosrødt) og mårfurud (<i>Nyctanodes procyonoides</i>)

Kilde: Mattilsynet, SOU 2011:75, ScandPurs

18. EVENTUELL STYRT AVVIKLING AV NORSK PELSDYRHOOLD

[Redacted text block]

STANDARD

5 HELF SIDER

36+37+38+39+40

[REDACTED]